

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ  
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ  
(BUSINESS RESEARCH BUREAU)

---

MAURICE PONTIÈRE

Απόστολος εντός Γαλλίας 506  
Αγ. Σπυρίδων

---

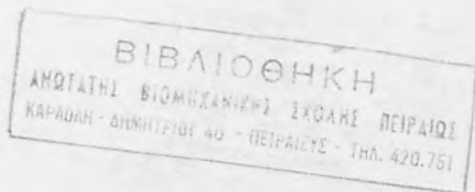
ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

658  
P

Ο ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'.

(Δευτέρα χιλιάς)



ΜΕΛΕΤΗ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 5/1947  
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΒΙΟΜ. & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ - ΦΡ. ΡΟΥΖΒΕΛΤ 84

= 1953 =



ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ  
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ.  
(BUSINESS RESEARCH BUREAU)

-----

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ  
Ο' ΕΙΚΕΦΑΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'

(Δευτέρα Χιλιάς)



ΜΕΛΕΤΗ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 5/1947

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

1953

## Κατευθύνσεις

Ἡ παρούσα μελέτη ἀποτελεῖ μετάφρασιν διαλέξεως τοῦ ἐκλιπόντος Maurice Ponthière, γαλλικῆς ἀντιθέσεως εἰς τὴν ὀργάνωσιν Γραφείου, δοθεῖσαν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκθέσεως Γραφείου ἐν Βρυξέλλαις κατ' Ὀκτώβριον 1929 καὶ περιέχει ἐν σπέρματι τὰς βασικὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι μεταγενεστέρως ἀνεπτύχθησαν εἰς τὸ κλασσικόν ἔργον τοῦ Le Bureau mo-  
teur.

Ἀποτελοῦν τρόπον τινα τὴν φιλοσοφικὴν ἀντίληψιν τῆς θεωρίας τοῦ περὶ Γραφείου, ἀναπτυσσομένης κατὰ γλαφυρόν καὶ ἐπαγωγόν τρόπον, χρησιμοποιοῦνται δὲ παρ' ἡμῶν ὡς παράλληλος μελέτη εἰσαγωγῆς καὶ ἀνακεφαλαίωσης τῆς διδασκαλίας τοῦ κύκλου "Στοιχεῖα Ὁργανώσεως Γραφείου"

Ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐφιλοτεχνήθη ὑπὸ τοῦ τελειοφοίτου τῆς Σχολῆς κ. Ἄλ. Στάθη.

I.Λ.Χ.

Μελέτη υπ'άρ. 5/1947

Αφιερώνεται

Εἰς τὸν κ. Παναγῆν Σολομὸν,  
εἰς ἀναγνώρισιν πρωτείων  
ἐν τῇ Ὄργανώσει Γραφείου ἐν Ἑλλάδι,  
καὶ εἰς ἔκφρασιν εὐχαριστιῶν  
διὰ τὸ ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ἐνδια-  
φέρον του. -

Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ε Ι Ο Ν

Ὁ ἐγγέφαλος τῆς Ἐπιχειρήσεως  
(Διάλεξις τοῦ κ. Μ. PONTIERE ἐπ' εὐκαιρίᾳ  
τῆς Ἐκθέσεως Γραφείου εἰς τὰς Βρυξέλλας. -  
La Vie au Bureau 9<sup>o</sup> année N<sup>o</sup> 3).

Ι. Θεωρία καὶ Πρακτικὴ

Τώρα πού κλείνει ἡ ἔκθεσίς σας καὶ τροματίζεται  
ἡ σειρά τῶν διαλέξεων, αἰτινες ἀπετέλεσαν μίαν λαμπρὰν  
ἐπεξηγησίαν τῆς, αἰσῶ ἄνομαί, κάποιαν ἀνησυχίαν μετ' τὴν σκέ-  
ψιν ὅτι πρόκειται νὰ σας ἐκθέσω μερικὰς γενικὰς ἀπόψεις,  
πού θὰ μπορούσαν κατὰ κάποιον τρόπον νὰ χρησιμεύσουν  
ὡς συμπέρασμα.

Αἱ γενικαὶ ἰδέαι μετ' τὰς ὁποίας θ' ἀσχοληθῶμε δὲν  
φίνονται πάντοτε εὐνοϊκά δεχταί, γιατί οἱ ἄνθρωποι τῆς  
πρακτικῆς πιεζόμενοι ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς, ἔχουν  
μίαν τάσιν ἀρκετὰ δικαιολογημένην νὰ ζητοῦν ἀπὸ ἐκείνους  
πού ὁμιλοῦν καὶ γράφουν, ἔννοιες συγκεκριμένους ἀπὸ τίς  
ὁποῖες νὰ μπορούν ν' ἀντλήσουν ἕνα ἄμεσον ὄφελος. Αἱ πρα-  
κτικαὶ αὐταὶ δὲ ἀπόψεις ἀνεπτύχθησαν τόσον ἐπιτυχῶς ἀ-  
πὸ τοὺς ὁμιλητὰς πού πορηγήθησαν ἐμοῦ, ἀνάπαρσετάθησαν  
τόσον καλὰ εἰς τὰ περίπτερα τῆς ἐκθέσεως, ὥστε νὰ βρί-

σκωμαι ἤδη εἰς ἀμηχανίαν ζητῶντας νά προσθέσω κάτ  
νέον. Γιά τόν σκοπόν αὐτόν θά ἤθελα νά σᾶς ζητήσω  
σήμερα τό βράδυ, νά παραδεχῆτε ὅτι κάθε πρακτική  
ψις ἀπορρέει ἀπό μίαν γενικήν ἀντίληψιν, ἀπό μίαν  
την ἰδέαν, ἀπό ἕναν πρῶτον σκοπόν, πού ἐνώ ἦταν στ  
ἀρχή σχεδόν πάντα καθαρά ἀντιληπτός, συσκοτίζεται  
τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. -

Αὐτός ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος τῆς κινήσεως αὐ  
τῆς Ἐπιστημονικῆς καί ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως, τ  
ὀποίας σεῖς εἶσθε οἱ ἔνθερμοι ὀπαδοί. - Εἶναι βέβαι  
ὅτι τό μεγαλύτερον μέρος τῶν φιλοπόνων προσπαθειῶν  
ἔχασαν τόν σύνδεσμον μέ τὴν πρώτην των αἰτίαν, αἰ  
μέθοδοι ἐργασίας παρεγемίσθησαν μέ τὴν πάροδον το  
χρόνου ἀπό τῆν ρουτίαν, ἀπό τὴν ἐπιβίωσιν συνηθει  
ἀπό διπλᾶς χρήσεις καί ἀπό περιττάς περιπλοκάς. Εἶν  
ἀπαραίτητον νά τὰς ἐπανασυνδέσωμεν μέ τούς οὐσιώδε  
σκοπούς, εἰς τούς ὁποίους ἀναφέρονται, διά νά ἐπαν  
θώσωμεν καί νά ἀποκαταστήσωμεν πλήρως τὴν ἀποτελεσ  
τικότητά τους. -

οἱ ἄνθρωποι ἐζήτησαν πρῶτα νά τραφοῦν διά  
ζήσουν, ἕνας ὅμως μεγάλος ἀριθμός ἀπ' αὐτούς κατέλη  
νά ζῆ διά νά τρώγῃ. Βλέπομεν δέ οὕτω ὅτι ἐνώ μερικ  
ἔδημιούργησαν τὰ διάφορα γραπτά μέσα διά νά βοηθῆσ  
τὴν δραστηριότητά τους, πολλοί ἔφθασαν εἰς τό σημε  
ον ν' ἀφιερῶνουν ὅλην των τὴν δραστηριότητα εἰς τὴν  
γραφειοκρατίαν, "τό χαρτοβασίλειον" αὐτό καθ' ἑαυτό,  
πού ἔγινε μ' αὐτόν τόν τρόπον ὁ σκοπός τῆς ζωῆς των.

Αὕτῃ εἶναι ἴσως ἡ ἐντύπωσις, πού θ' ἀποκομίσσ  
πολλοί ἀμύητοι ἀπό μίαν ἔκθεσιν τοῦ συγχρόνου Γραφε

ου, ὅπου ἡ ἀφθονία τῶν μηχανημάτων καί συσκευῶν, ὡς καί τῶν πάσης φύσεως ἐκθεμάτων θά ἦτο δυνατόν νά τοὺς κάνει νά πιστεύσουν ὅτι μίᾳ ὀλόκληρος βιομηχανία ἀνεπτύχθη διὰ νά ὑποκαταστήσῃ εἰς τὰς οὐσιώδεις ἐνεργείας τῆς παραγωγῆς καί διανομῆς τοῦ πλοῦτου, τὴν τεχνητὴν ἐνέργειαν τῆς παραγωγῆς καί διανομῆς ἐγγράφων. -

Δέν θά εἶναι λοιπὸν περιττόν, ὥστε δευτέρας τῆς εὐκαιρίας νά φ ἐρωμεν εἰς φῶς τὰς δημιουργικὰς ιδέας, αἱ ὁποῖαι μίαν ὥραιαν ἡμέραν τοῦ μακρυνοῦ παρελθόντος ἔκαναν τὴν ἐμφάνισίν τους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἐργασίαν, ἡ ὁποῖα εἰρήσθω ἐν παρόδῳ δέν εἶχεν προαισθανθῆ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὴν ἀνάγκην τῶν ἐπιπροσθέτων γραπτῶν κειμένων διὰ τὴν ἄμεσον παραγωγὴν ἀγαθῶν καί ὑπηρεσιῶν.

### III. Ἱστορικὴ ἀναδρομὴ ἐνεργειῶν Γραφείου

Θὰ παρακάμψωμεν, ἂν θέλετε, μερικὰς γενικὰς ἀρχὰς, τῶν ὁποίων ἡ γνώσις εἶναι ἀσφαλῶς ἀπαραίτητος διὰ ν' ἀντιληφθῶμεν τοὺς λόγους τῆς χρησιμότητος τῶν συσκευῶν καί τῶν ἐκθεμάτων τὰ ὁποῖα ἐθαυμάσατε, καί τὰ ὁποῖα, παρά τὴν φαινομενικὴν τους περιλοχίαν, ἀνταποκρίνονται εἰς ἀνάγκας ποιότητος, ἀπλότητος καί ταχύτητος. Πράγματι, αἱ περισσότεραι τῶν συσκευῶν τούτων ἔχουν σκοπὸν ν' ἀπλουστεύσουν καί νά ἐπιταχύνουν τὸν γραφειοκρατισμὸν, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάπτυξις ἀπειλοῦσε νά καταλύσῃ τὴν ὠφέλιμον δραστηριότητά. -

Σὰς ἐξηγήθη ἤδη πῶς καί διατί αἱ γραφομηχαναὶ καί ὅλα τὰ μηχανήματα πολυγραφήσεως ἐπιτρέπουν ν' ἀποφεύγεται ἡ μακρὰ ἐργασία τῆς ἀντιγραφῆς διὰ χειρὸς τῶν πολλαπλῶν ἀντιτύπων, πῶς καί διατί αἱ συσκευαὶ ταξινομήσεως καί ἐπιλογῆς ἐπιτρέπουν τὴν ἀκαριαίαν ἀνεύρεσιν



τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἔπρεπε ν' ἀναζητοῦνται ἐπὶ πολλὰς ὥρας, πῶς καὶ διατί αἱ ἀριθμομηχαναὶ καὶ αἱ στατιστικαὶ μηχαναὶ ἐκτελοῦν ταχέως ἀνακεφαλαιώσεις τόσον πλήρεις, αἵτινες ἄλλοτε θά ἀπῆλθον ἀπασχόλησιν, πρακτικῶς ἀνέφικτον. -

Αὐταὶ εἶναι ἀρχαὶ μηχανοποιήσεως χάρις εἰς τὰς ὁποίας τ' ἀπειράριθμα ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα κατέστησαν ἀναγκαῖα λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως, καταρτίζονται μὲ μεγάλην ταχύτητα καὶ ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν.

Δέν πρόκειται ν' ἀσχοληθῶμεν μὲ τὰς τεχνικὰς μεθόδους, ἀλλὰ θά προσπαθῶμεν μὲ περισσοτέραν φιλοδοξίαν παρά ἐπιτυχίαν ἴσως, ν' ἀνορθώσωμεν εἰς μίαν περιοχὴν μᾶλλον φιλοσοφικὴν, ὅπου θά ἐνατενίσωμεν μετὰ προσοχῆς τὰς πρῶτας ἀρχὰς μέσα εἰς τὴν αἰθέρειαν ἀτμοσφαιρᾶν των. Διὰ τὸν λόγον τούτον θ' ἀπαίτησῃ ν' ἀνατρέξωμεν νοερῶς εἰς τὸν χρόνον τῆς γενέσεως τῆς ἐργασίας τοῦ Γραφείου καὶ νά ἐξετάσωμεν μερικὰς ἀπὸ τὰς πρωτογόνους ἐκδηλώσεις της, αἱ ὁποῖα θά μᾶς διευκολύνουν ν' ἀντιληφθῶμεν κατ' ὑτέρα τὴν φύσιν της.

Δέν γνωρίζω ἂν οἱ ἱστοριοδίφαι τοῦ Glözel ἢ ἄλλων τόπων θ' ἀνακαλύψουν μέσα εἰς τὰς μυστηριώδεις γραφὰς πού διερευνοῦν μὲ κάθος, ἐπιστολὰς ἐμπορικὰς, συμβόλαια καὶ κανονισμοὺς. Γνωρίζομεν ἐν τούτοις ὅτι ἡ προϊστορία δέν ἀγνοοῦσε αὐτὸν τὸ τύπον τῆς στοιχειώδους λογιστικῆς, ἡ ὁποία συνίστατο εἰς τὴν χάραξιν ἐγκοπῶν ἐπὶ τῆς γωνίας ὀσῶν ταράνδου. Αὕτῃ ἦτο ἡ πρώτη ἐργασία Γραφείου. -

Τὰ παλαιότερα διοικητικὰ ἔγγραφα, πρὶν ἐν συνειδήσει ἀνακαλύφθωσαν ἦσαν ἀπὸ ἐψημμένην γῆν. Ἀνευρέθησαν



λογαριασμοί επί των όπτοπλίνων τής Βαβυλώνος και άργό-  
 τερον, ή περιγάμνη και τά πλακίδια κηροῦ διηυκόλυναν  
 κατά πολύ τήν καταγραφήν και διαφύλαξιν τών στοιχείων.  
 Όλα όμως τά άρχαία έγγραφα παρουσιάζουν τό κοινόν χα-  
 ρακτηριστικόν ότι έχουν, από τής καθιερώσεώς των, ως  
 προορισμόν ν' άναπληρώσουν τās έλλείψεις τής άνωρωπίνης  
 νοήσεως.

III. Γραφείον και Έγκέφαλος

Ο έγκέφαλος μας είναι μία θαυμασία μηχανή!

Διά μέσου τών αισθητηρίων νεύρων λαμβάνει γνώ-  
 σιν τών έσωτερικών και έξωτερικών φαινομένων. Προσχερού-  
 σμεν επί ενός λίθου, άντιλαμβανόμεθα τήν σύγκρουσιν. Τά  
 νεφρά μας λειτουργούν κακώς, αισθανόμεθα πόνον. Αύτή  
 είναι ή πρώτη φυσιολογική λειτουργία.

Τροφοδοτούμενος ο έγκέφαλος από έντυπώσεις  
 τās έλαττωγάσται μέσα εις τό έργαστήριόν του,  
 πού άκόμη παραμένει μυστηριώδες, διά νά κατασκευάση αὐ-  
 τήν τήν άύλον πραγματικότητα πού ονομάζεται ιδέα. Είναι  
 ή δευτέρα λειτουργία.

Αύτὴν τήν ιδέα, τήν έξωταρικεύει διά ν' άντιδρά-  
 ση μέ τήν σειράν του επί τών φαινομένων, τών οποίων ει-  
 χεν ύποστή παθητικώς τήν επίδρασιν. Χρησιμοποιεῖ διά  
 τήν έργασίαν αὐτήν τά κινήτήρια νεύρα και ἴδιαιτέρως  
 εκείνα τά όποία κατευθύνουν τά όργανα τής συγνενοήσεως,  
 διά τών οποίων επιβάλλει τήν κέψιν του εις τόν έξωτε-  
 ρικόν κόσμον. Παραμερίζομεν τόν λίθον επί τοῦ οποίου  
 προσεχρούσαμεν ή δίδομεν έντολήν νά τόν μετακινήσουν.  
 Είναι ή τρίτη λειτουργία.

ὅσον ὅμως κι' ἂν εἶναι θαυμαστός αὐτός ὁ μηχανισμός, ἔχει τὰς ἀδυναμίας καί τὰς ἀτελείας του.

Ἡ ἰκανότης τῆς ἀντιλήψεώς μας εἶναι περιορισμένη. Τοιοῦτοτρόπως ὀρισμένα φαινόμενα, ὅπως ἡ ἀναπνοή, ἡ πέψις, ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος, αἱ ὑπεριώδεις ἀκτίνες (ultra violet), τὰ ἔρτσιανὰ κύματα, δέν μεταδίδονται εἰς τόν ἐγκέφαλον. Ἔτερα μεταδίδονται ἀσθενῶς καί συγκεχυμένως καί πηγαίνουν νά ἐναποθηκευθοῦν εἰς αὐτήν τήν σκοτεινὴν μνήμην, πού εἶναι κατὰ κάσιν πιθανότητα κοινὴ διὰ τὰ περισσότερα ζῶα, καί τήν ὁποῖαν ὀνομάζομεν ὑποσυνείδητον. -

Τέλος αἱ καθαφαί ἐντυπώσεις ἐναποθηκεύονται, εἰάν ἡδυνάμην νά χρησιμοποιήσω αὐτήν τήν λέξιν, ἐντός τῆς μνήμης, ἀπὸ τήν ὁποῖαν δυνάμεθα νά τὰς ἀνασύρωμεν πάλιν ἐφ' ὅσον τὰς χρειασθῶμεν. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἀποθήκη ἔχει ἕνα σοβαρόν ἐλάττωμα: ὑπόκειται εἰς διαφυγὰς, συμβαίνει δέ συχνά τήν στιγμήν πού θέλομεν νά ἐνθυμηθῶμεν αὐτό ἢ ἐκεῖνο τό περιστατικόν, νά μὴ τό ἀνευρίσκομεν.

Ὅσον ἀφορᾷ τόν λόγον, τήν ὀμιλίαν, οὗτος ἐπιφορτισμένος νά διαδόσῃ ἔξωτερικῶς τήν ἰδέαν, ἔχει καί αὐτός σο βαρὰ μειονεκτήματα. Εἶναι βραχεῖα ἀπληξήσεως καί δέν γίνεται ἀντιληπτός παρὰ μόνον ἀπὸ ἕνα στενόν κύκλον ἀνθρώπων. Εἶναι παροδικός, *verba volant*, καί δέν ἀφήνει ἴχνη. -

Τὰ πρῶτα γραπτὰ εἶχον ὡς σκοπόν ν' ἀναπληρώσουν τήν ἀνεπάρκειαν τῆς μνήμης καί τῶν μέσων συνεννοήσεως. Κατ' ἐγράφοντο αἱ ἐντυπώσεις, τῶν ὁποῖων διεκινδυνεύετο ἡ ἀπώλεια. Οὕτω εἰς τόν παροδικόν λόγον ἔδωσαν μίαν ὑλικὴν μορφήν, ἡ ὁποῖα διατηρεῖται, σταθερῶς καί ἐπὶ μα-

χρόν χρόνον, μεταφέρεται δέ τόνον μακράν ἔσον χρειάζε-  
ται. -

Θά ἐπεθύμουν νά μέ συγχωρήσητε, Κυρίες καί Κύριοι,  
δι' αὐτάς τός ἀφηρημένας σκέψεις. Ἄλλὰ ἤθελα νά σᾶς ἐ-  
ξηγήσω ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ Τραφείου ἤτο, ἀπό τῆς μακρυνῆς  
ἐποχῆς ὅποτε καθιερώθη, αὐτή καθ' ἑαυτήν ἡ ἐργασία τοῦ ἐγ-  
κεφάλου ὑλοποιημένη καί βελτιωμένη ταυτοχρόνως μέ διά-  
φορα μηχανήματα. -

Θά ἴδωμεν ἐν συνεχείᾳ ἐξετάζοντας τās συγχρόνους  
μηχανάς, κατά ποῖον μέτρον ἡ ἐργασία τοῦ τραφείου παρέ-  
μεινε πιστή εἰς τήν πρότην ιδεάν, ὅχι μόνον ὑλοποιούσα  
τās λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου μας, ἀλλά ἐκκληροῦσα ταύ-  
τας μόνη της.

Δέν εἶ ἐπεθύμουν ν' ἀσχοληθῶ ἐπί μακρόν μέ τās ἐ-  
φευρέσεις ποῦ ἔδωσαν εἰς τήν φωνήν τοῦ ἀνθρώπου ἤχον  
καί ἀπήχησιν ἀπείρους ἰσχυροτέρας ἀπό τόν κεραυνόν. Εἶ-  
δατε τά ἰδιαίτερα τηλέφωνα, τός γραφομηχανάς αἱ ὁποῖαι  
γράφουν ἐξ ἀποστάσεως, τός διά συμπεπιεσμένου ἀέρος  
μεταφορεῖς ἐγγράφων, ποῦ καθιστοῦν τήν σύγχρονον ἐπιχει-  
ρησιν ἕνα μυθικόν παλάτι εἰς τό ὅποιον, χωρίς νά ἐγκα-  
ταλείψῃ τις τήν θέσιν του καί χωρίς νά ὑψώσῃ τήν φωνήν  
του, μπορεῖ νά μιλήῃ ἐμπιστευτικῶς εἰς ὅποιονδήποτε χωρι-  
στά ἤ λέάν θέλῃ, ν' ἀκούεται ἀπό ὅλους. -

Εἰς περίπτωσιν ἀπουσίας τοῦ συνομιλητοῦ, ἡ ὁμι-  
λοῦσα μηχανή θά διατηρήσῃ τήν φωνήν αὐτήν καθ' ἑαυτήν μέ  
τόν τόνον γλυκύτητος ἢ ἐκίτακτικότητος ποῦ ἔχει. Τά μη-  
χανήματα πολυγραφῆσεως πολλαπλασιάζουν σέ μερικά λεπτά  
ἕνα μήνυμα, τό ὅποιον διπλωμένον καί σφραγισμένον ἀπό  
ἄλλας μηχανάς θά μεταφέρῃ τήν σκέψιν τῆς ἐπιχειρήσεως.

τῆς ἐντολῆς, τὰς γνωστοποιήσεις, τὰς προσφορὰς καί τὰς ἐπικλήσεις εἰς χιλιάδας ἀνταποκριτῶν. Καί ἀπό ἓνα ση-  
 μείωμα κακογραμμένον ἐπειγόντως, ἀπό μίαν λέξιν ἢ ὁ-  
 ποῖα μετεδόθη εἰς ἓνα μετᾶλλινον κέρας ὁ προϊστάμενος,  
 ἐντὸς μερικῶν δευτερολέπτων, ἀγοράζει καί πωλεῖ, θερί-  
 ζει τὴν συγκομιδὴν, σφάζει τὰ ζῶα καί φορτῶνει τὰ πλοῖα  
 τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὸ ἄλλον ἄκρον τοῦ κόσμου.

Ἀλλὰ αὕτη ἡ μετάδοσις τῆς σκέψεως, ἐάν μᾶς ἐκ-  
 πληῆται μέ τὴν ἰσχὺν καί τὴν ταχύτητα της, δέν εἶναι  
 τὸ δραματικόν μέρος τῆς δραστηριότητος τοῦ Γραφείου.  
 Θά ἴδωμεν τοῦτο ἀναπτύσσον τὴν συνειδησίν του, ἐξα-  
 σφαλίζον τὴν μνήμην του, ἐνισχύον τὴν θέλησίν του καί  
 προβλέπον τὸ μέλλον μέ ἀκρίβειαν καί σφριγγας, ἰδιότη-  
 τας μέ τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος ἐπροικί-  
 σθη ποτέ.

III. Ἡ ζωὴ τῆς ἐπιχειρήσεως καί ἡ παρακολού-  
 θησίς της.

Ἐν ὅσῳ ἡ ἐπιχείρησις συγκεντρώνει δύο ἢ τρία  
 πρόσωπα καί ἀσκειῖται ἐπὶ ἐνός περιωρισμένου ἐπιπέδου,  
 θά ἐνομιζέτο ὅτι πᾶν ὅτι συμβαίνει θά ἦτο δυνατόν νά  
 γίνεταί ἀμέσως ἀντιληπτόν ἀπό τόν ἐγκέφαλον τοῦ προϊ-  
 σταμένου καί ὅτι οὗτος λαμβάνει γνῶσιν ὅλων τῶν πρά-  
 ξων τῶν βοηθῶν του καί ὅλων τῶν σχέσεων μέ τοὺς προμη-  
 θευτάς καί τοὺς πελάτας του. Αὐτό δέν εἶναι συνήθως πα-  
 ρά μία ἐσφαλμένη ἀντίληψις. Πράγματι, σκεφθῆτε ἓνα ἡ-  
 λεκτρολόγον ἢ ἓνα ξυλουργόν βοηθούμενον ἀπό δύο ἢ πρεῖς  
 ἐργάτας. Ἐφ' ὅσον οὗτοι ἐργάζονται παρουσίᾳ του λαμ-  
 βάνει γνῶσιν, ἀρκετά ἐπακριβῶς, τῆς ἐργασίας των, τῆς

χρησιμοποίησε τῶν πρώτων ὑλῶν, τοῦ ρυθμοῦ τῶν κινή-  
σεών των. Ἀλλά ὅταν ἀπουσιάσῃ ἢ τοὺς στείλει νὰ ἐργα-  
σοῦν ἔξω, χάνει ἀμέσως τὴν ἄμεσον ἐπαφήν, τὴν ἀκριβῆ  
γνώσιν τῆς δραστηριότητος τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Οἱ βο-  
ηθοὶ του, εἰάν εἶναι ἀμελεῖς ἢ ἀδέξιοι θὰ ἠδύναντο νὰ  
σπαταλοῦν τὸν χρόνον των καὶ τὰς πρώτας ὑλας καὶ ὁ ἐρ-  
γοδότης θὰ ἔχανε τὴν ἀπόλυτον παρακολουθήσιν ἐπὶ τῆς  
πορείας τοῦ ἔργου του. Ἄς προχωρήσωμεν καὶ βεῖ ἐξεπτό-  
σωμεν τὸ ὑποσυνείδητον, ὅπου εὐρίσκονται ἀποκοιμισμένα  
αἱ σκοτειναὶ γνώσεις. Ἄς τὸν ἐρωτήσωμεν ποῖα εἶναι ἡ  
ἀκριβῆς ἀξία τῶν ὑλικῶν καὶ ἐμπορευμάτων, πού εὐρίσκον-  
ται εἰς τὴν ἀποθήκην του, τὸ ποσόν πού ὀφείλει καὶ ἐκε-  
νο πού τοῦ ὀφείλουν, τὸ ὕψος τῶν γενικῶν του ἐξόδων,  
τὴν ταχύτητα τοῦ κύκλου τῶν κεφαλαίων του. Τὰ ἀγνοεῖ  
τὸν περισσότερον καιρὸν. Αἱ γνώσεις αὗται, αἱ ὁποῖαι  
εἶναι τόσον σημαντικαὶ ἀκόμη καὶ εἰς μίαν μικράν ἐπι-  
χείρησιν, διαφεύουσι τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεώς του, καὶ μό-  
νον διὰ τῆς ἐργασίας τοῦ γραφείου, διὰ τῶν δελτίων ἀ-  
πογραφῆς, διὰ τῶν φύλλων προϋπολογισμοῦ καὶ τῶν δελτίων  
ἐργασίας, δι' ἐνεκάνογιον λογιστικῆς συστήματος, θὰ  
λάβῃ ἀκριβῆ γνώσιν αὐτῶν.

Ἐν τούτοις αὐτὰ τὰ φαινόμενα ἀναπτύσσονται οὐ-  
τως εἰπεῖν ὑπὸ τὰ ὄμματά του καὶ πολλά ἀπὸ αὐτὰ εἶναι  
φυσικῶς ἀσύλληπτα καὶ ἀδιόρατα, ὅπως αἱ κινήσεις τῆς καρ-  
δίας μας ἢ τοῦ στομάχου μας. Ἐάν δὲν τὰ ἀποκαλύψωμεν,  
παραμένουν ἀπαρατήρητα καὶ δὲν παρουσιάζονται ἐπιτακτι-  
κῶς εἰς τὸν ἐγκέφαλόν μας παρά μόνον ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ  
πόνου καὶ τῆς ἀπειλῆς. Ἡ ἀσθένεια ἐμφανίζεται ὅταν ἡ  
προθεσμία ἐξηντλήθῃ. Εἶναι πολὺ ἀργά.



Ἡ φύσις, ἀπὸ ἑνα εἶδος οἴκτου, δὲν μᾶς θέσει ἀντιματώπους μὲ τούς πλέον φοβερούς πόνους, παρά τόνον κατά τήν τελικήν των φάσιν. Αὐτός ὁ νέος μέ τὸ ἀνθιφί ἕνον πρόσωπον εἶναι ἤδη ὑπονομευμένος ἀπό τήν φυματίωσιν. Αὐτός ὁ συμπαθής κέρων δὲν προσέχει ἐνῆπιον καί ἀνάδυσον ὀγκύσιον, τὸ ὁποῖον αὐριον θά ὑνομάζεται καρκίνος, γὰρ ἁ παρόμοιον τρόπον καί ἡ ἐπιχειρήσις φέρει ἐντός τοῦ ὄργανισμοῦ της μικρόβια ὄδύνης καί θανάτου, τὰ ὁποῖα ἡ συνείδησις της ἀγνοεῖ. Εἶναι ἕνα ἐργαστήριον ὅπου ἕνα τμήμα ἐργάζεται μέ ζημίαν, ἐνῶ τὸ σύνολον ἀποδίδει κέρδη καί μᾶς προκαλεῖ ψευδαίσθησιν.

Μία μεγάλη παραγγελία τοῦ ἐπιζημίου εἶδους θά φέρῃ αἰφνιδίως τήν ἐπιχείρησιν εἰς τὸ χεῖλος τῆς καταστροφῆς. Εἰς τήν ἀποθήκην ἢ εἰς τὸ χαρτοφυλάκιον εὐρίσκονται ἀξία ἤδη ἀποθανούσαι, τὰς ὁποῖας νομίζομεν ἀκόμη ἐν ζωῇ. Ἐνα δευτερευούσης σημασίας τμήμα παραγγελίας, τοῦ ὁποῖου ἐλησημονήθη ἡ ἀναγραφή, θά σταματήσῃ τήν παραγωγήν εἰς τήν ὁποῖαν ἀφιερῶσαμεν ὅλας μας τὰς δυνάμεις. Θά ἦτο δυνατόν νά πολλαπλασιάζωνται τὰ παραδείγματα ταῦτα εἰς τὸ ἄπειρον.

IV. Τὰ μέσα παρακολούθησεως τῆς ἐπιχειρηματικῆς ζωῆς.

Ὅσον ἡ ἐπιχείρησις ἐπεκτείνεται, ἡ παρακολούθησις τῶν λεπτομερειῶν καθίσταται ὁλοῦν δυσκολώτερα. Παράσιτα ἐγκαθίστανται εἰς ἀχρήστους θέσεις. Ἐνα ἐργαστηρίου ἐργάζεται μέ ἄπ ὁδοσιν γελοῖαν, μία ὑπηρεσία κἀμπταται βραδέως. Διάσπασις τῆς ἑναρμονίσεως τῶν ἐναρχειῶν ὑπεσεύχεται βαθμιαίως ἐντός τοῦ ὄργανισμοῦ. Τὰ



διάφορα τμήματα εργάζονται τό ἕν ἐναντίον τοῦ ἄλλου. τό ἐργοστάσιον παράγει προϊόντα, τὰ ὁποῖα ἢ ἐμπορικῆ ὑπηρεσία δέν θά δυνηθῆ νά πωλήσῃ καί ἢ ἐμπορικῆ ὑπηρεσία ζητεῖ εμπορεύματα, τὰ ὁποῖα τό ἐργοστάσιον δέν θά δυνηθῆ νά τῆς παραδόσῃ. -

Ἐτύχως ὑπάρχει τό Γραφεῖον μέ τὰ σύνεργά του. Ἴδού τὰ συστήματα τῶν ἀποκαλύψεωνε συστηματα διαρκῶν ἀπογραφῶν, δελεῖα ἐργασίας, συσκευαί καταγραφῆς αἱ ὁποῖαι θά χαράξουν αὐτομάτως τό διάγραμμα τῆς λειτουργίας ἐκάστης μηχανῆς, στατιστικάί αἱ ὁποῖαι ἀποκαλύπτουν διά κάθε ἀντικείμενον τὰς ἐλλείψεις τῆς παραγωγῆς καί τῆς πωλήσεως, πίνακες προόδου τῆς ἐργασίας, οἱ ὁποῖοι ἐλέγχουν τὰς προόδους καί τὰς καθυστερήσεις ἐν οχέσει μέ τόν προβλεφθέντα χρόνον καί οἱ ὁποῖοι ἐξασφαλίζουν τήν ἐγκαιρίαν συγκέντρωσιν εἰς τόν ὁρισμένον τόπον καί τήν κατάλληλον στιγμήν ὅλων τῶν στοιχείων καί ὅλων τῶν πρὸς συναρμολόγησιν μερῶν. Μηχαναί λογιστικάί αἱ ὁποῖαι ἐπεξεργάζονται καί ταξινομοῦν τοὺς ἀριθμούς μέ μίαν ἰλιγγιώδη ταχύτητα καί καρέχουν ἐκάστην ἐσπέραν ἀνακεφαλαιώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐλάμβανον χώραν παλαιότερα καθ' ἕκαστον ἔτος. οὕτω εἰς ὅλα τὰ νευραλγικά κέντρα τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐπί τῆς τραπέζης τοῦ ἐργοδηγοῦ, τοῦ προϊσταμένου ὑπηρεσίας, ὡς καί τοῦ ἀνωτάτου προϊσταμένου ὅλαι αὐταί αἱ πληροφορίες, ὅλαι αἱ ἀναλύσεις καί ὅλαι αἱ συνθέσεις προβάλλουν ἐπί κληητῶν πινάκων, ὡς εἰκόναί πραγματικά ὅλων τῶν δραστηριοτήτων, αἱ ὁποῖαι πρόκειται νά ρυθμισθοῦν. Ἡ πρώτη ἀδιαθεσία ἀποκαλύπτεται κατά τήν στιγμήν τοῦ πρώτου συμπτώματος τῆς, ὅταν δηλαδή ἡ

έφαρμογή τής θεραπείας δέν εἶναι παρά ἓνα παιχνιδάκι.  
Ἡ ἐπιχειρήσις ἔχει οὕτω πλήρη συνείδησιν τοῦ ἑαυτοῦ  
τῆς καί τοῦ ἔξωτερικοῦ κόσμου. Δύναται νά κυβερνηθῇ  
μέ περισσοτέραν βεβαιότητα ἐκ ὅ οἰονδήποτε ζῶντα ὄργα-  
νισμῶν, κατά τρόπον ὅπου οὐδέ ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος δύνα-  
ται νά κυβερνήσῃ τό σῶμα του. . .

Ὅ, τι ἦτο, χθές ἀκόμη, διά τήν ἐπιχειρήσιν αὐτήν  
ἄγνωστον καί ἀβέβαιον, τό σύγχρονον Γραφεῖον τό προβά-  
λει καθαρόν μέσα εἰς τήν συνείδησίν τῆς.

Υ. Ἡ συνειδητοποίησις τῶν πράξεων τοῦ Γραφεῖου

Ἀπό τήν στιγμήν, πού πλουτίζομεν τήν συνείδησίν  
μας, πλουτίζομεν ταυτοχρόνως καί τήν μνήμην μας, ὑπό  
τόν ὄρον, ἐννοεῖται, ὅτι θά εἶναι αὕτη εἰς θεσιν νά δια-  
φυλάξῃ ὅλας τάς γνώσεις, αἱ ὁποῖαι δέν ἔφθαναν ἄλλοτε  
μέχρις αὐτῆς, καί αἱ ὁποῖαι συσσωρεύονται τώρα μέ ἀφ-  
φονίαν. . .

Διά νά τάς διατηρήσωμεν δέν κάμνομεν τίποτε δια-  
φορετικόν ἀπ' ὅ, τι ἔκαμναν οἱ παλαιότεροι. Ἀλλάς δίδομεν  
εἰς τάυτας μίαν ὑλικήν μορφήν. Ἡ πρόοδος ἔχει μόνον  
πολλαπλασιάσει αὐτάς τάς μορφάς, μέ τόν σκοπόν νά τάς  
προσαρμόσῃ εἰς τάς χρησιμοποιοιουμένας μεθόδους διά τόν  
κατάλληλον χειρισμόν των. . .

Εἶδате εἰς τάς γειτονικάς δίθούσας, ὅτι ἓνα γε-  
γονός ἢ μία οἰαδήποτε πληροφορία καταγράφεται εἰς τό  
Γραφεῖον διά τῆς συνήθους γραφῆς, διά αὐματικῶν συμ-  
βῶλων, δι' ἀριθμῶν, διά γραμμῶν, διά διατρήσεων, διά  
ψαλιδισμῶν ἢ ἀναγλύφων. Αἱ μορφαί αὐταί ἐγγράφονται  
ἐπί χάρτου, χαρτονίου, κηροῦ, ὑφάσματος, μετ' ἄλλου. Τά  
εἶδη ταῦτα εἶναι δυνατόν νά μεταβάλλωνται ἐκ' ἄκπειρον.

Ὅποιαδήποτε καί ἂν εἶναι ἡ ἔκφρασις του ἢ τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου ἐκφράζεται, κάθε ἔγγραφο εἶναι ἕνα στοι-  
χεῖον μνήμης. -

Ἡ μνήμη θεωρουμένη ἀπλῶς ὡς μία ἀναποθήκευσις γνώσεων, δέν εἶναι μία ἰκανόσης ἐξαιρετικῆς ποιότητος. Ὅλοι γνωρίζομεν ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μίαν ἐξα-  
ρετικῆς ἀκριβεῖας μνήμη, ἀλλά εἶναι μετρίας νοημοσύνης.

Ἐργον τῆς μνήμης εἶναι νά προμηθεύῃ τροφήν εἰς τὴν σκέψιν. Εἶναι λοιπὸν ἐνδιαφέρον ὅστε αὐτῇ ἢ τροφο-  
δοσία νά εἶναι ἀφθονος, ἀλλά πολύ περισσότερον ἐνδιαφέ-  
ρον εἶναι ὁ μηχανισμός, ὁ ὁποῖος θά ἐπαεργασθῇ αὐτά  
τά ὑλικά διὰ νά δημιουργήσῃ τὴν σκέψιν. Εἰς τὸ σημεῖον  
τούτο φθάνομεν εἰς τὰς μεθόδους, τὰ συστήματα καί τὰς  
συσκευάς ταξινομήσεως καί ἐπιλογῆς, αἱ ὁποῖαι ὑπὸ τὴν  
συνήθη των ἐμφάνισιν, δέν εἶναι παρά συσκευαί διὰ τὴν  
παραγωγὴν ἰδεῶν.

Ἡ ἰδέα εἶναι μία ἀνακατασκευασμένη εἰκὼν. Μία  
εἰκὼν, τὴν ὁποῖαν δημιουργοῦμεν ἀφορίζοντες γνώσεις, τὰς  
ὁποῖας ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν μνήμην μας ἢ τὰς ὁποῖας πα-  
ραθέτομεν κατὰ διάφορον τρόπον. -

Ἡ μνήμη μᾶς παραδίδει, παραδείγματος χάριν, δε-  
δομένα τοῦ ἀκολουθοῦ ἐίδους, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νά ἐγ-  
γράψωμεν ἐπὶ τῶν δελτίων:

Ὁ Πέτρος ἐπώλησε ὕφασμα εἰς τὰς Βρυξέλλας.

Ὁ Παῦλος ἐπώλησε μαῦρον ὕφασμα εἰς τὴν Ἀμβέρ-  
σαν κ.λ.π....

Εἶναι ταῦτα ἀνεξάρτητα γεγονότα ἀπ' εὐθείας ἀντι-  
ληπτὰ, μέ τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νά κατασκευάσωμεν ἄλλας γνώ-  
σεις σχετικῶς μέ τὰῖδια τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὅμως ἡ

δρασίς μας καί αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις μας δέν μᾶς ἀπεκάλυψαν. Συλλέγομεν ὅλα τά σχετικά μέ τόν Πέτρον δελτία. Διαβάζο μεν τήν ἀκόλουθον φράσιν: Τό πράσινον ὕφασμα ἐπωλήθη εἰς τάς Βρυξέλλας, τό Ναμούρ καί τό Ντινάν.

Ἐάν κατατάξωμεν ὅλα τά δελτία τά σχετικά μέ τάς Βρυξέλλας, θά ἐπιτύχωμεν ἕνα ἄλλο ἀποτέλεσμα: εἰς τάς Βρυξέλλας ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰάκωβος ἐπώλησαν κόκκινον ὕφασμα, πράσινον ὕφασμα καί μαῦρον. -

Κατεσκευάσαμεν οὕτω διαδοχικῶς τήν πλήρη εἰκόνα τῆς δραστηριότητος τοῦ Πέτρου, τῆς ποιήσεως τοῦ πράσινου ὕφασματος καί τοῦ ἐμπορίου εἰς τάς Βρυξέλλας.

Μέ τύς ἀμέσους καί τμηματικάς γνώσεις κατεσκευάσαμεν τεχνικῶς ἄλλας γνώσεις, περισσότερο πληρεῖς καί περισσότερο γενικάς. -

Ἐάν εἰσαγάγωμεν εἰς τήν μνήμην μας νέας πληροφορίας σχετικάς μέ τόν χρόνον, τήν ποιότητα κλπ. δυναμέθα νά ἐπιτύχωμεν ἄλλας ἐμάδας γνώσεων, δηλ. ἄλλας ἰδέας, τόσον περισσότερο γενικάς ὅσον αἱ πληροφορίες θά εἶναι πολυαριθμότεραι καί ὁ ἀριθμός τῶν ἰδεῶν, τας ὁποίας θά εἶναι δυνατόν νά δημιουργήσωμεν θ' αὐξηθῇ μέ μίαν ἐπιταχυνομένην ἀναλογίαν, συμφώνως μέ τόν μαθηματικόν τύπον τῶν συνδυασμῶν. -

#### VI. Ἡ διαμόρφωσις τῶν ἰδεῶν τοῦ Βραφείου

Διὰ νά σᾶς ἀπαλλάξω ἀπό εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν, σταματῶ ὡς πρός τό σημεῖον τοῦτο. Γνωρίζο μεν ἤδη τί εἶναι ἡ ἰδέα καί πῶς σχηματίζεται, θά ἴδωμεν τώρα πῶς τό γραφεῖον διαφορῶνει τάς ἰδικάς του. Διὰ ν' ἀντιληφθῶν εύκόλως τόν μηχανισμόν τοῦτον ἕξ ἐξετάσωμεν τήν ἐργασίαν

τοῦ λογιστοῦ. Εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Γραφεῖου, ὁ λογιστής ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος κατασκευαστής ἰδεῶν. Τὸ ὄργανόν του, συνειδηθεῶς καὶ μνήμης εἶναι τὸ Ἡμερολόγιον. Καταγράφει κάθε γεγονός τὸ ἔν κατόπιν τοῦ ἄλλου: Σήμερον ἐπαλήθησαν εἰς τὸν παῦλον 100 ἐπανοφάρια πρὸς 400 φράγκα, κατόπιν εἰς τὴν ἐπομένῃν γραμμὴν: ἠγοράσθησαν ἀπὸ τὸν Πέτρον 300 μέτρα νημάτων πρὸς 50 φράγκα.

Κάθε γραμμὴ τοῦ Ἡμερολογίου εἶναι ἡ σημασίωσις ἑνὸς γεγονότος καὶ τῶν εἰδικῶν περιστατικῶν του. Εἶναι μία μεμονωμένη γνώσις, μία ἀπλὴ διαπίστωσις. Δὲν θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ σὰς ἐκθέσω εἰς τί συνίσταται ἀκολουθῶς ἡ ἐργασία τοῦ λογιστοῦ. Εἴθετε ἔθ' κειωμένοι μὲ τὴν ἐργασίαν του, γνωρίζετε πῶς λαμβάνει τὴν δέσμην τῶν ἄνευ γενικωτέρας ἐννοίας καὶ ἀσυνδέτων πληροφοριῶν, πῶς τὰς ταξινομεῖ καὶ τὰς ἐπαναταξινομεῖ, τὰς ἀναμιγνύει κατὰ διαφόρους τρόπους, διὰ νὰ ἐπιτύχη νὰ ἀναπηδῆσουν αἱ ἰδέαι, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσι ὅλας τὰς χρηματικὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι συνδέουσι τὴν ἐπιχείρησιν μὲ τοὺς κεφαλαιούχους της, τοὺς προμηθευτάς της, τοὺς πελάτας της καὶ αἱ ὁποῖαι ἀντανακλοῦν ὅλην τὴν λειτουργίαν τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων της.

Ἐνας καλῶς καταστρωμένος ἰσολογισμὸς εἶναι μία τελεῖα ὀμιλία, τῆς ὁποίας ἡ συντομία συναγωνίζεται μὲ τὴν διαύγειαν. Διὰ νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς ἐκείνους ποὺ δὲν ἔμαθαν νὰ διαβάξουν τὴν γλώσσαν τῶν λογαριασμῶν ὁ Ἐλεγκτής εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὸν μεταφράσῃ εἰς τὴν κοινὴν γλώσσαν, ὅλαι ὁμως αἱ ἰδέαι αἱ ὁποῖα ἀναφέρονται ἐν αὐτῷ εἰς ἀσαφεῖς λέξεις, εἶχον ρητῶς ἐκφρασθῆ εἰς τὸν πίνακα τῶν ἀριθμῶν. Ἐνας ἐπιχειρηματίας ὁμως



τὸν ἄννοεϊ ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ διατρέχει τὴν μίαν στή-  
λην μετὰ τὴν ἄλλην, διαβάζει αὐτὰς τὰς τελείως εὐκρι-  
ναῖς φράσεις: Τὰ γενικά ἔξοδα εἶναι πολὺ ἀνυψωμένα, τὸ  
κεφάλαιον κινήσεως δὲν συνεπλήρωσε παρά μόνον δύο κύ-  
κλους περιστροφῆς, τ' ἀποθέματα εἶναι πολὺ ὑψηλά ἐν σχέ-  
σει μὲ τὸν κύκλον ἐργασιῶν, τὸ κέρδος εἶναι χαμηλὸν  
κ.λ.π. κ.λ.π.-

### VII. Ἡ συμβολὴ τῶν μηχανημάτων γραφείου

Μέχρι μιᾶς ἀρκετᾶ προσφάτου ἐποχῆς, ὁ ἔγκεφαλος  
τῆς ἐπιχειρήσεως δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐκφράσῃ παρά μό-  
νον αὐτὰ. Ἐσκέπτετο εἰς χρηματικὰς μονάδας καὶ δὲν ἤ-  
δύνατο νὰ προχωρήσῃ μακρύτερον δι' ὅτι ἡ σκέψις τοῦ διε-  
μορφοῦτο μὲ πολλὰς δυσκολίας καὶ μὲ ἐξαιρετικὴν βραδύ-  
τητα. Ἡ μηχανικὴ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ σκέπτεται ταχύτατα  
καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ σκέπτεται πολὺ. Ἠθέλησε ν' ἀπο-  
κτῶν ἰδέας δι' ὅλα. Κατὰ συνέπειαν ἐνέγραψε εἰς τὴν μνή-  
μην οὐ πολὺ περισσότερα γεγονόνα καὶ κατέγραψε ὅχι  
μόνον τὴν χρηματικὴν των ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα  
των χαρακτηριστικά. Τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν σκέψιν του ἔχει  
ἐμπλουτισθῆ καὶ δὲν ἔχει πλέον ὅρια.-

Αἱ νέαι αὐταὶ συνοπτικαὶ σημειώσεις τοῦ ἀνωτέρου  
παραδείγματος παρουσιάζονται τώρα ὡς ἔξης: Τὴν 10ην  
Ἰουλίου ἐπωλήθησαν παρά τοῦ ἀντιπροσώπου μας Ἰακώβου  
εἰς τὸν Παῦλον τῶν Βρυξελλῶν 100 ἐπανωφόρια εἰς τὴν  
τιμὴν τῶν 400 φράγκων. Προμήθεια 15 φράγκα κατὰ ἐπα-  
νοφώριον. Ἐζητήσαμεν προσφορὰς ἀπὸ τοὺς προμηθευτὰς  
διὰ 300 μέτρα μαλλίνου ὑφάσματος φάρδους 1 μ. 30, τό-  
σου βάρους κατὰ μέτρον, τόσων κλωστῶν στήμονος καὶ τό-  
σων κρόκης. Ἐδώσαμεν παραγγελίαν εἰς τὸν Πάτρον, εἰς



Ρουμπέ, επί τῆ τιμῆ τῶν 50 φράγκων. Ἀρχίσαμε τὴν κατασκευὴν τὴν 30 Αὐγούστου ἐνὸς ἀντικειμένου προϋπολογισθείσης ἀξίας 300 φράγκων καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ κατασκευὴ ἐπερατώθη μὲ πραγματικὸν κόστος 310 φράγκων. Ὁ προϋπολογισθεὶς χρόνος ἐκτελέσεως ἀπὸ 45 ἡμέρας ἀνῆλθεν εἰς 56 ἡμέρας. Εὐρίσκομεν ἐπὶ τῶν δελτίων ἐργασίας τὸν ἀριθμὸν ὠρῶν, αἱ ὁποῖαι προϋπελογίσθησαν δι' ἕκαστον ἐργάτην, τὰ ἐπισυμβάντα ἀπρόοπτα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατασκευῆς κλπ. κλπ. -

Τὴν ἀφθονίαν ταύτην ὑλικῶν δὲν τὴν καταγράφομεν πλεόν εἰς τὰ βιβλία, ἀλλὰ ἐπὶ κινήτων δελτίων. Εἶναι ἡ ἀπλουστάτη ἀρχή, ἡ ὁποία διέπει ὅλην τὴν πρόοδον. Ἀπὸ τὴν στιγμήν ταύτην εἶναι περιττὸν νὰ μεταφέρονται ἀπὸ βιβλίου εἰς βιβλίον αἱ ἐπεξηγήσεις, οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ σύμβολα, ἀρκεῖ νὰ ρυθμίσωμεν ἀναλόγως τὰς συσκευὰς διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν δελτίων. Ταῦτα ὑποδιαρροῦνται εἰς στήλας ἐκ τῶν ὁποίων ἐκάστη δεικνύει ἓν στοιχεῖον τοῦ ὑπὸ παρατήρησιν γεγονότος. Δυνάμεθα κατὰ βούλησιν νὰ λάβωμεν τὴν πρώτην στήλην, τὴν τετάρτην ἢ τὴν δεκάτην, διὰ νὰ καταστρώσωμεν τὴν πρότασιν, ἵτις θὰ ἐκφράσῃ τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τὰς σχέσεις πρὸς ἄλλα περιστατικά. Τὰ μηχανήματα ὑπολογισμῶν θ' ἀναλάβουν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνακεφαλαιώσεων. Ὁ τύπος τῆς μηχανῆς σκέψασθε εἶναι ἡ στατιστικὴ μηχανή. Ὅσαι αἱ ἄλλαι συσκευαὶ ἐπιλογῆς εἶναι οἱ ἀρχικοὶ τύποι, οὓς ἔχουν τὸ μειονέκτημα νὰ εἶναι ὀλιγώτερον ταχεῖς καὶ τὸ πλεονέκτημα νὰ εἶναι εὐθηνοί.

Ἄς τοποθετήσωμεν τὴν δέσμη τῶν δελτίων ἐπὶ τῆς μηχανῆς καὶ ἄς χειρισθῶμεν μερικοὺς μοχλοὺς. Μᾶς δίδει τὴν ἀκριβῆ ἀπάντησιν ἐπὶ τοῦ τεθέντος ἐρωτήματος. Μᾶς

λέγει: Δέν παλ οὔνται τὰ βαρβακερά ὑφάσματα παρά μόνον  
 τό καλοκαῖρι. Τό ἐργαστήριον ἐτοιμῶν ἐνδυμάτων παρήγα-  
 γε τήν διπλάσιαν ποσότητα κατά τόν Φεβρουάριον ἐν σχέ-  
 σει μέ τόν Μάρτιον, ὁ ἐργάτης Σίμος ἐδόν ἐξετέλεσε τό ἰ-  
 νατεθάν εἰς αὐτόν ἔργον κλπ. κλπ. -

Συμφωνεῖτε ὅτι ὄλ' αὐτά δέν εἶναι ἰδέαι ἑνός ποι-  
 ητοῦ, ἑνός φιλοσόφου ἢ ἑνός ἔφευρέτου ἢ ὅτι εἶναι ἰδέαι  
 ἐκτός κάθε αἰθεήματος καί κάθε φαντασίας. Εἶναι αἱ ἰ-  
 δεαί τῆς ἀμέσου πρακτικῆς ζωῆς, τῶν διαυγῶν ἀπόψεων  
 καί ἐκτιμήσεων. Ἀλλά αὐταί αἱ ἐκτιμήσεις ἔχουν μίαν  
 τοιαύτην ἀκρίβειαν, καὶ θά ἔπρεπε νά τὰς ὀνομάσωμεν  
κρίσεις.

ΥΙΙΙ. Ἡ κρίσις ἀποφάσεων καί προβλέσεων

Ἡ μηχανή γραφείου εἶναι λοιπόν μία μηχανή κρί-  
 σεως. Ἄρα εἶναι μηχανή θελήσεως.

Θέλεις εἶναι τό ἐκλέγειν μεταξύ πολλῶν δυνατῶν  
 ἢ ὄψεων. Ὄταν ἡ κρίσις εἶναι σταθερό, ἡ ἐκλογή ἐγένε-  
 το, ἡ θέλησις εἶναι καθαρά. -

Ἐχετε δελτία προσωπικοῦ, ἐπί τῶν ὁποίων ἐσημειώ-  
 σατε δι' ἑνός ἀριθμοῦ τὰ διάφορα χαρακτηριστικά ἐκάστου  
 τῶν ἔργατῶν σας. Θέλετε νά στείλετε ἕναν τεχνίτην συ-  
 ναρμοστήν εἰς μίαν ἀπομακρυσμένην πόλιν, ὅς χρειά-  
 ζεται ἕνας τεχνίτης ἀγαθός, σοβαρός, ἀκριβής, ἐπιτήδειος  
 Περναῖτα τὰ δελτία ἀπό τήν μηχανήν, ἣτις σᾶς ἀκαντᾶ με-  
 ταξύ τῶν ἀγάμων ἔργατῶν συναρμοστῶν ὁ πλέον σοβαρός,  
 ὁ πλέον ἀκριβής καί ὁ πλέον ἐπιτήδειος ὀνομάζεσθαι φραγ-  
 κίσκος. Ἡ μηχανή διατάσσει, ὀφείλεται νά τό ἀποδεχθῆ-  
 τε καί νά ὀρίσητε τόν φραγκίσκον. -

Ἐχετε νῦν δώσῃτε μίαν παραγγελίαν, ἢ μηχανή ὀρί-  
ζει τὸν προμηθευτὴν, ὁ ὁποῖος σᾶς προμηθεύει τὸ καλύτε-  
ρον ἐμπόρευμα μὲ τούς συμφερωτέρους ὄρους καὶ μὲ τὴν με-  
γαλυτέραν ἀκρίβειαν. Βίθθε ὁ Προϊστάμενος, ἀλλὰ δὲν ἔ-  
χετε παρά νῦν ὑπακούσῃτε.

Τέλος καὶ θὰ εἶναι ἡ τελευταία μου λέξις, ἢ κα-  
τεργασία τῶν γνώσεων τῆς συνειδήσεως ἐμφανίζει ἐπὶ πλέ-  
ον τὴν ἰκανότητα, τὴν τόσο κεφαλαιώδους σημασίας διὰ τὴν  
οἰκονομικὴν ζωὴν: τὴν πρόβλεψιν.

Τί εἶναι πρόβλεψις: Πρόβλεψις εἶναι τὸ ἐκτυλίσ-  
σειν εἰς τὸ μέλλον ἓνα σύνολον γεγονότων, τῶν ὁποίων  
γνωρίζομεν τὴν πορείαν καὶ τὸν ρυθμόν, καθ' ὅσον ἐπραγμα-  
τοποιήθησαν ἤδη εἰς τὸ παρελθόν.

Ἡ πληροφοριακὴ μας συνειδήσις μᾶς ἐγνωστοποίησεν  
ὅτι ὁ κύκλος τῶν ἐργασιῶν μᾶς ἠῤῥξανε κατ' ἔτος κατὰ 5%.  
Ἐάν σύρωμεν μίαν κανονικὴν καμπύλην ἐπὶ ἐνός τετραγωνι-  
σμένου φύλλου χάρτου, ὅπου κάθε κάθετος μᾶς δεικνύει ἓν  
ἔτος, δὲν ἔχομεν παρά νῦν διαβάσωμεν τὸ ποσὸν ἐργασιῶν,  
τᾶς ὁποίας θὰ πραγματοποιήσωμεν ἐντός πέντε ἐτῶν, ἐντός  
δέκα ἐτῶν, τῶν ἄλλων ὄρων ὄντων ἴσων.

Λαμβάνομεν μίαν παραγγελίαν, ἢ ὁποία περιλαμβά-  
νει ἓνα ἀριθμὸν ἐργασιῶν τῶν ὁποίων παρόμοια ἔξετελέ-  
σθησαν προηγουμένως. Ἡ πληροφοριακὴ συνειδήσις τῆς ἐπι-  
χειρήσεως μᾶς δεικνύει ποῖαι ἦσαν εἰς παρομοίᾳ περίστα-  
σιν οἱ πραγματικοὶ ὄροι τῶν ἐργασιῶν τούτων ἀπὸ τῆς ἀπό-  
ψεως τοῦ χρόνου, τιμῆς, ποσότητος ὑλικῶν κλπ. καὶ μᾶς  
χορηγεῖ προβλέψεις διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης ἐργα-  
σίας.

Δέν γνωρίζω, Κυρίαί καί Κύριοι, εἰάν ἐμέτυχα νά  
 σᾶς ἐξηγήσω τήν λειτουργίαν τοῦ Γραφείου, ὡς πραγμα-  
 τικοῦ ἐγκεφάλου τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἡ σημαντικὴ ἐπιβρά-  
 χυνσις, εἰς τὴν ὁποῖαν ἠναγκάσθη νά ὑποβάλλω τὸ θέμα  
 μου δέν μοῦ ἐπέτρεψαν νά δῶσω εἰς τοῦτο τὴν ἀνάπτυξιν  
 ποῦ ἐχρειάζετο. Πρὶν ἢ ἔκθεσις αὕτη κλείσει τὸς θύρας  
 τῆς διατρέξατέ τὴν ἀκόμη μίαν φοράν ὑπὸ τὸ φῶς τῶν δια-  
 πιστώσεων τούτων καί παρατηρήσατε εἰς ὅλ' αὐτὰ τὰ ἀντι-  
 κείμενα χάρτου, ξύλου καί μετάλλου, τοὺς θαυμαστοὺς  
 μηχανισμοὺς τῆς συνειδήσεως, τῆς μνήμης τῆς αἰσθητικῆς,  
 τῆς θελήσεως καί τῆς προβλέψεως. Θά μείνατε κατάπληκ-  
 τοί καί θά θαυμάσετε τὴν λειτουργίαν ἐνός ἐγκεφάλου,  
 ὁ ὁποῖος δέν ἔχει φθάσει ἀκόμη τὴν ποιότητα τοῦ ἀνθρω-  
 πίνου ἐγκεφάλου, ἀλλὰ ὁ ὁποῖος λόγῳ τῆς βεβαιότητος  
 τῆς γνώσεώς του καί τῆς ἀκριβείας τῶν ἰκανοτήτων του,  
 τὸν ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ.

Εἶναι ὁ ἐγκέφαλος τῆς ἐπιχειρήσεως, προικισμέ-  
 νος μὲ μίαν ἰδίαν ζωὴν καί ὁ ὁποῖος δίδει εἰς ὅλην τὴν  
 ὀργάνωσιν μίαν συνείδησιν συλλογικὴν, ἡ ὁποία δέν εἶ-  
 ναι δυνατόν πλέον σήμερον νά ἐγκλεισθῇ μέσα εἰς τὸ στή-  
 θος ἐνός ἀνθρώπου. Ἐγκέφαλος ὁ ὁποῖος ἀντιθέτως πρέπει  
 νά φωτίζη ὅλους ὅσοι συνεργάζονται καί νά καταστήσῃ  
 τὴν ἐπιχείρησιν μίαν ὄντοτητα, τῆς ὁποίας αἱ δισεπαρμέ-  
 ναι δυνάμεις ἀντονίζονται ἐν τούτοις ἀπὸ μίαν κοινήν  
 ψυχὴν καί προβάλλονται πρὸς τὸ μέλλον μὲ τὴν αὐτὴν ἀλ-  
 κὴν. -

Ⓞ ἄντιληφθῆτε τότε τὴν βαυτεράν ἔννοιαν τῆς ὑ-  
 περόχου φράσεως τοῦ Taylor:

"Εἰς τὸ παρελθόν ὁ ἄνθρωπος ἦτο τὸ πᾶν, εἰς τὸ ἐξῆς θά εἶναι τὸ σύστημα".

Αὐτό δὲν σημαίνει, ἐπρόσθετε, ὅτι δὲν θά χρειάζονται πλέον οἱ ἄνθρωποι δξίας, ἀλλὰ ἀντιθέτως":

Ἄλλὰ αἱ δξίαι μετετεπίσθησαν. Ἄνθρωπος δξίας ἦτο ἄλλοτε ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῖου ὁ προσωπικός του ἐγκέφαλος ἦτο ὁ καλύτερος ὀργανωμένος καὶ ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε ν' ἀνασύρη ἐκ τῶν ἐλαττωματικῶν καὶ ἀτελῶν ἐντυπώσεών του, τὸ μέγιστον τῆς διαυγοῦς θελήσεως καὶ προβλέψεως. Αἱ ἀτομικαὶ αὗται ἰκανότητες θά παραμείνουν πάντοτε ἐξαιρετικῶς πολύτιμοι, ἀλλὰ θά πρέπει εἰς τὸ μέλλον νὰ ἐπιδιώκουν ἰδιῶς ὅπως θέτουν εἰς λειτουργίαν, ὅπως κινούν καὶ ὅπως συμβουλεύονται τὸν ἀσυγκρίτως δυνατώτερον ἐγκέφαλον, ὁ ὁποῖος βοηθεῖ καὶ προεκτείνει τὴν ἰσχύν των: τὸ Γραφεῖον. Ἡ δεξιότης τῶν ἐργατῶν συνίστατο ἄλλοτε εἰς τὸ νὰ ἐκτελῆται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐργασίας μετὰ χέρια των. Σήμερον ὁμως χρησιμοποιοῦν τὴν ἐπιδεξιότητά των εἰς τὸ νὰ ὀδηγοῦν καὶ νὰ ρυθμίζουν τὰς μηχανάς, αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται καλύτερον καὶ ταχύτερον ἀπὸ ὅσον ἠδύναντο ἐκεῖνοι.-

Ἡ μεγαλοφυΐα τῶν Προϊσταμένων τῆς ἀυριον θά συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὀργανώσουν τὸν ἐγκέφαλον τῆς ἐπιχειρήσεως, τὸ Γραφεῖον, πού δημιουργεῖ τὴν σχέσιν.-

